

สาระสำคัญ

พระราชบัญญัติสุขภาพจิต

พ.ศ. 2551 และที่แก้ไข

เพิ่มเติม (ฉบับที่ 2)

พ.ศ. 2562

พระราชบัญญัติสุขภาพจิต พ.ศ. 2551
และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2562

พระราชบัญญัติสุขภาพจิต พ.ศ. 2551 ประกาศใช้เมื่อวันที่ 20 กุมภาพันธ์ 2551 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2562 ประกาศใช้เมื่อวันที่ 16 เมษายน 2562 มีผลบังคับใช้วันที่ 15 กรกฎาคม พ.ศ. 2562 ได้กำหนดมาตรการเกี่ยวกับการคุ้มครองประชาชนให้ได้รับการสร้างเสริมสุขภาพจิต การป้องกันเพื่อควบคุมปัจจัยที่คุกคามสุขภาพจิต การคุ้มครองสิทธิผู้ป่วยให้ได้รับการบำบัดรักษาตามมาตรฐานทางการแพทย์ การฟื้นฟูสมรรถภาพ และการอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างปกติสุข โดยคำนึงถึงการมีส่วนร่วมของหน่วยงานทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคมทุกภาคส่วน

ทำไมเราต้องมีพระราชบัญญัติสุขภาพจิตฯ

คุ้มครองสิทธิผู้ป่วยให้ได้รับการบำบัดรักษาตามมาตรฐานทางการแพทย์

คุ้มครองสังคม ให้ปลอดภัยจากอันตรายที่อาจเกิดขึ้นจากผู้มีป่วยทางจิต

คุ้มครองบุคลากรด้านสุขภาพ ให้ปลอดภัยตามแนวทางดำเนินงานที่ชัดเจนตามกฎหมาย

มีแนวปฏิบัติไปในทางเดียวกัน

พระราชบัญญัติสุขภาพจิต พ.ศ. 2551 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2562 มุ่งเน้นให้ประชาชน และบุคคลที่มีความผิดปกติทางจิต ได้รับการคุ้มครองสิทธิ และเข้าสู่กระบวนการดูแล 5 มิติสุขภาพ

ประเด็นสำคัญในพระราชบัญญัติสุขภาพจิตฯ

หมวด 1
คณะกรรมการ

ส่วนที่ 1 คณะกรรมการสุขภาพจิตแห่งชาติ

ส่วนที่ 2 คณะกรรมการสถานบำบัดรักษา

หมวด 2
สิทธิผู้ป่วย

หมวด 3
การบำบัดรักษา
ทางสุขภาพจิต

ส่วนที่ 1 ผู้ป่วย

ส่วนที่ 2 ผู้ป่วยคดี

ส่วนที่ 3 การฟื้นฟูสมรรถภาพ

หมวด 4
การอุทธรณ์

หมวด 5
พนักงานเจ้าหน้าที่

หมวด 6
บทกำหนดโทษ

หมวด 1 คณะกรรมการ

ส่วนที่ 1 คณะกรรมการสุขภาพจิตแห่งชาติ

มาตรา 5 – มาตรา 11

อำนาจหน้าที่

- เสนอนโยบาย ยุทธศาสตร์ และแผนสุขภาพจิตระดับชาติ เกี่ยวกับการสร้างเสริมสุขภาพจิต การป้องกันและการควบคุมปัจจัยที่คุกคามสุขภาพจิต การคุ้มครองสิทธิของบุคคลที่มีความผิดปกติทางจิต การเข้าถึงบริการด้านสุขภาพจิต และการอยู่ร่วมกันในสังคมต่อคณะรัฐมนตรีเพื่อพิจารณาเห็นชอบและมอบหมายหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการ
- ส่งเสริมและสนับสนุนให้หน่วยงานของรัฐและเอกชนดำเนินการสร้างเสริมสุขภาพจิต การป้องกันและการควบคุมปัจจัยที่คุกคามสุขภาพจิต
- กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการให้หน่วยงานของรัฐและเอกชนดำเนินการเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิของบุคคลที่มีความผิดปกติทางจิต การให้บริการและการอยู่ร่วมกันในสังคม
- ตรวจสอบและติดตามการดำเนินงานของคณะกรรมการสถานบำบัดรักษา
- กำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร

- กำหนดหน่วยงานด้านสงเคราะห์และสวัสดิการ
- ออกระเบียบหรือประกาศเกี่ยวกับการปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้
- รายงานการติดตามการปฏิบัติงานของหน่วยงานของรัฐและเอกชน
- ปฏิบัติการอื่นตามที่พระราชบัญญัตินี้หรือกฎหมายอื่นบัญญัติให้เป็นอำนาจโดยคำนึงถึงหลักการมีส่วนร่วมของหน่วยงานของรัฐและประชาชนในทุกภาคส่วน

ส่วนที่ 2 คณะกรรมการสถานบำบัดรักษา
มาตรา 12 – มาตรา 14

ให้หัวหน้าสถานบำบัดรักษาแต่งตั้งคณะกรรมการ
สถานบำบัดรักษา อย่างน้อยหนึ่งคณะ ประกอบด้วย

อำนาจหน้าที่

ตรวจวินิจฉัย
และประเมินอาการ

พิจารณาความเห็นเกี่ยวกับ
การบำบัดรักษาและการฟื้นฟูสมรรถภาพ

หมวด 2 สิทธิผู้ป่วย

สิทธิผู้ป่วย

- ได้รับการรักษาตามมาตรฐานทางการแพทย์และการฟื้นฟูสมรรถภาพ โดยคำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ (มาตรา 15 (1))
- ได้รับการคุ้มครองในการปกปิดข้อมูลไว้เป็นความลับ (มาตรา 15 (2))
- ได้รับการคุ้มครองจากการวิจัย (มาตรา 15 (3))
- ได้รับการคุ้มครองในระบบประกันสุขภาพ ประกันสังคมและระบบอื่น ๆ อย่างเสมอภาค (มาตรา 15 (4))

ห้ามไม่ให้ผู้ใดเปิดเผยข้อมูลด้านสุขภาพของผู้ป่วย
ในประการที่น่าจะเกิดความเสียหายแก่ผู้ป่วย

เว้นแต่

- ในกรณีที่น่าจะเกิดอันตรายต่อผู้ป่วยหรือผู้อื่น
- เพื่อความปลอดภัยของสาธารณชน
- มีกฎหมายเฉพาะบัญญัติให้ต้องเปิดเผย

การบำบัดด้วยการผูกมัด
กับบริเวณ หรือแยก
ผู้ป่วย (มาตรา 17)

ได้รับการคุ้มครองจากการเผยแพร่ข้อมูลใด ๆ ทางสื่อ
ทุกประเภท ต้องไม่ทำให้เกิดความรังเกียจ หรือความ
เสียหายแก่จิตใจ ชื่อเสียง เกียรติคุณ หรือสิทธิประโยชน์
อื่นใดของผู้ป่วยและครอบครัว (มาตรา 16/1)

การรักษาทางจิตเวช
ด้วยไฟฟ้า (มาตรา 18)

กรณีที่มีความจำเป็นเพื่อป้องกันอันตราย
ต่อผู้ป่วย บุคคลอื่นหรือทรัพย์สินของผู้อื่น
ภายใต้การดูแลของผู้บำบัดรักษา

การทำหมันผู้ป่วย
(มาตรา 19)

ผู้ป่วยให้ความยินยอมเป็นหนังสือ โดยทราบ
เหตุผลความจำเป็น ความเสี่ยงที่อาจเกิดภาวะ
แทรกซ้อนและประโยชน์ของการบำบัดรักษา

การทำวิจัย
(มาตรา 20)

กรณีฉุกเฉินหรือมีความจำเป็นเพื่อประโยชน์
ของผู้ป่วยที่อาจเกิดอันตรายถึงชีวิต โดยที่
คณะกรรมการสถานบำบัดรักษาให้ความ
เห็นชอบเป็นเอกฉันท์

ได้รับการบำบัดรักษาทางกาย ในกรณีที่ผู้ป่วยมีความจำเป็นต้องรับ
การบำบัดรักษาทางกาย แต่ขาดความสามารถในการตัดสินใจให้ความยินยอมรับ
การบำบัดรักษาและไม่มีผู้รับดูแล ให้คณะกรรมการสถานบำบัดรักษามีอำนาจ
ให้ความยินยอมในการบำบัดรักษาทางกายแทน (มาตรา 20/1)

หมวด 3 การบำบัดรักษาทางสุขภาพจิต

ส่วนที่ 1 ผู้ป่วย

ลักษณะผู้ป่วยตามพระราชบัญญัติสุขภาพจิตฯ (มาตรา 22)

1. ผู้ที่มีภาวะอันตราย

- ✔ พฤติกรรมที่แสดงออกโดยความผิดปกติทางจิต
- ✔ น่าจะก่อให้เกิดอันตรายร้ายแรง
- ✔ ต่อตนเอง ต่อผู้อื่น หรือต่อทรัพย์สินของตนเองหรือผู้อื่น

2. มีความจำเป็นต้องได้รับการบำบัดรักษา

- ✔ ขาดความสามารถในการตัดสินใจให้ความยินยอมรับการบำบัดรักษา
- ✔ ไม่เข้าใจลักษณะความเจ็บป่วยของตัวเองซึ่งต้องได้รับการรักษา
- ✔ ไม่ตระหนักถึงผลที่จะเกิดขึ้นจากการที่ตนตัดสินใจรับหรือไม่รับการรักษาของแพทย์

9

ประชาชนมีส่วนร่วมในการดูแลผู้ป่วยจิตเวชได้โดย...

1. ช่วยกันดูแลติดตามให้ผู้ป่วยกินยาอย่างต่อเนื่อง
2. ร่วมพิทักษ์สิทธิผู้ป่วยจากการถูกเอาเปรียบจากสังคม
3. เผื่อระวังสังเกตอาการหากผิดปกติหรือมีอาการกำเริบให้รีบแจ้งเจ้าหน้าที่
4. ส่งเสริมอาชีพทางานอดิเรกให้ทำเพื่อฝึกสมาธิและให้ผู้ป่วยมีรายได้
5. ให้กำลังใจผู้ป่วยและสนับสนุนให้ผู้ป่วยสามารถเป็นส่วนหนึ่งในการพัฒนาชุมชนได้

13

ส่วนที่ 2 ผู้ป่วยคดี

กระบวนการในการบำบัดรักษาบุคคลที่มีความผิดปกติทางจิตซึ่งอยู่ระหว่างการไต่สวนมูลฟ้อง หรือการพิจารณาคดีหรือภายหลังที่ศาลมีคำพิพากษาในคดีอาญาเป็นกระบวนการที่เพิ่มเข้าจากที่มีกำหนดไว้แล้วในบทบัญญัติในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เพื่อให้เกิดแนวทางปฏิบัติที่เหมาะสมและมีความสมบูรณ์

ส่วนที่ 3 การฟื้นฟูสมรรถภาพ

คณะกรรมการสถานบำบัดรักษามีคำสั่งตามมาตรา 29 (2) ให้บุคคลนั้นต้องได้รับการรักษา ณ สถานที่อื่นนอกจากสถานบำบัด โดย

- 1) แจ้งให้ผู้รับดูแลผู้ป่วยรับตัวผู้ป่วยไปดูแล
- 2) กรณีที่ไม่มีผู้รับดูแลให้แจ้งหน่วยงานด้านสงเคราะห์และสวัสดิการทั้งภาครัฐและเอกชน
- 3) แจ้งให้พนักงานเจ้าหน้าที่ติดตามดูแล ประสานงานและช่วยเหลือในการดำเนินการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ป่วยตาม (1) และหน่วยงานตาม (2) แล้วรายงานให้คณะกรรมการสถานบำบัดรักษาทราบ

ให้ภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคสังคมทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ป่วยทางจิต

ผู้รับดูแลผู้ป่วยมีสิทธิได้รับบริการให้คำปรึกษาแนะนำ ฝึกอบรมทักษะ การจัดการศึกษา และการส่งเสริมอาชีพ ตลอดจนความช่วยเหลืออื่นใดเพื่อให้ดูแลผู้ป่วยต่อไปได้

10

ข้อปฏิบัติเมื่อพบเห็นผู้ที่มีอาการทางจิต

1. สังเกตและเผื่อระวังอาการของความผิดปกติทางจิต

ได้แก่ หูแว่ว เห็นภาพหลอน หวาดระแวงไร้เหตุผล พุดจาเพ้อเจ้อ พุดจាក้าวร้าว คิดว่าตัวเองมีความสามารถพิเศษเหนือคนปกติ แต่งกายแปลกกว่าคนปกติ แยกตัวออกจากสังคม อยากฆ่าตัวตาย ทำร้ายตัวเอง ทำร้ายผู้อื่น

14

หมวด 4 การอุทธรณ์

หมวด 5 พนักงานเจ้าหน้าที่

- มาตรา 46 – มาตรา 49
- (1) เข้าไปในเคหสถาน สถานที่ หรือยานพาหนะใดๆ เพื่อนำบุคคลที่มีลักษณะมีภาวะอันตราย หรือมีความจำเป็นต้องได้รับการบำบัดรักษาไปรับการบำบัดรักษาในสถานพยาบาลของรัฐ หรือสถานบำบัดรักษา
 - (2) ชักถามบุคคลใดๆ เพื่อทราบข้อมูลเกี่ยวกับสุขภาพ ความเจ็บป่วย พฤติกรรมและความสัมพันธ์ในครอบครัวและชุมชนของบุคคลตาม (1)

11

หมวด 5 พนักงานเจ้าหน้าที่ (ต่อ)

(3) มีหนังสือสอบถามหรือเรียกบุคคลใดๆ มาเพื่อให้ถ้อยคำ ส่งคำชี้แจงเป็นหนังสือหรือส่งเอกสารหรือหลักฐานที่เกี่ยวข้องมาเพื่อตรวจสอบหรือเพื่อประกอบการพิจารณา

พนักงานเจ้าหน้าที่อาจร้องขอให้พนักงานฝ่ายปกครอง หรือตำรวจหรือผู้ปฏิบัติการตามกฎหมายว่าด้วยการแพทย์ฉุกเฉินให้ความช่วยเหลือก็ได้ ทั้งนี้ ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ปฏิบัติตามระเบียบที่คณะกรรมการกำหนด

ในการปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้ พนักงานเจ้าหน้าที่แสดงบัตรประจำตัวต่อบุคคลที่เกี่ยวข้อง โดยให้บุคคลที่เกี่ยวข้องอำนวยความสะดวกตามสมควร ทั้งนี้ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้เป็นพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญา

หมวด 6 บทกำหนดโทษ

พระราชบัญญัติสุขภาพจิต พ.ศ. 2551 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับ 2) พ.ศ. 2562 กำหนดโทษในทางอาญาไว้ เช่น ฝ่าฝืนโดยการเปิดเผยข้อมูลด้านสุขภาพอันจะทำให้เกิดความเสียหายแก่ผู้ป่วย เว้นแต่ เพื่อความปลอดภัยของสังคม การแจ้งความเท็จ เป็นต้น

12

ปรึกษาปัญหา

ด้านสุขภาพจิตและจิตเวช
โทรสายด่วนสุขภาพจิต

1323

หรือเจ้าหน้าที่สาธารณสุขใกล้บ้าน

กลุ่มงานเลขานุการคณะกรรมการสุขภาพจิตแห่งชาติ
กองยุทธศาสตร์และแผนงาน กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข
Email : omhcoffice@gmail.com โทรศัพท์ 0 2590 8130

15

2. หากมีอาการรุนแรงและมีภาวะอันตราย หรือจำเป็นต้องได้รับการบำบัดรักษา

15